

Долінський Леонід Борисович
Національний університет «Києва-Могилянська Академія»,
доктор економічних наук, професор кафедри фінансів
Ткачук Тетяна Олександрівна
Національний університет «Києва-Могилянська Академія»,
студентка 3-го курсу факультету економічних наук

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

На сьогодні ринок цінних паперів України перебуває у стадії трансформації. З урахуванням важливої ролі, яка відводиться загалом ринку капіталів для відновлення економіки країни, формування сучасного фондового ринку в Україні має відбуватися таким чином, щоб він став невід'ємною частиною євроінтеграційних процесів та шляхом до економічного розвитку національної економіки [1].

На думку С. М. Кушнеренко [2] інтеграція ринку цінних паперів України в міжнародний ринок капіталів може йти за двома моделями розвитку національного фондового ринку:

- побудова національного ринку цінних паперів «з нуля»;
- розбудова національного ринку цінних паперів шляхом приведення до міжнародних стандартів і гармонізацією з законодавством окремих розвинених країн.

Зараз Україна йде другим сценарієм, зважаючи на обраний шлях інтеграції в європейський простір. Наша держава адаптує існуючу систему під європейські стандарти. Таким чином можна створити універсальний ринок цінних паперів, який буде згодом інтегруватися у світовий.

Зараз в Україні функціонують 11 бірж, на 3 з яких припадає 99,9% від усього обсягу угод з цінними паперами: фондова біржа ПФТС (Перша Фондова Торгова Система), фондова біржа «Українська біржа» та фондова біржа «Перспектива».

Розглянемо підсумки торгів за вересень 2023 року на «Українській біржі» (рис. 1).

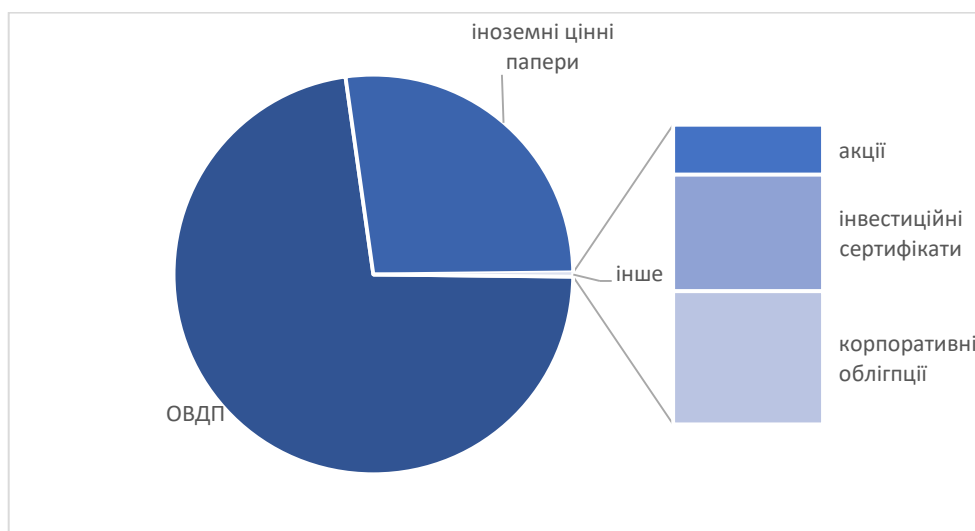

Рис. 1. Структура торгів цінними паперами на «Українській біржі» у вересні 2023р.

З рис. 1 можна побачити частки різних видів цінних паперів, з якими здійснювалися торги на «Українській біржі» станом на вересень цього року. Отже, на державні облігації (ОВДП) припало 72,32% сумарного обороту або 1 706 079 535,12 грн, 0,06% на акції або 1 445 031,44 грн, на інвестиційні сертифікати 0,14% або 3 207 118,21 грн, на іноземні цінні папери 27,32% або 644 544 430,82 грн, на корпоративні облігації 0,16% або 3 787 962,74 грн. [3].

Таким чином, аналізуючи структури торгів цінними паперами на фондових біржах, можна зробити висновки, що на українському організованому фондовому ринку переважають облігації внутрішньої державної позики. Це низько ризиковий інструмент, погашення якого гарантується

державою, тому в нестабільних умовах, спричиненими повномасштабним вторгненням росії, інвестори в більшості вкладатимуться саме в такі надійні інструменти. На додачу, ОВДП, а саме військові облігації – це спосіб поповнення недоотриманих доходів державного бюджету [4]. У березні 2022 року понад 2000 громадян та представників бізнесу придбали ОВДП на суму більш, ніж 4 млрд грн [5], а у вересні цього року Міністерство фінансів залучило 6,4 млрд грн з розміщених ОВДП [6].

Також треба зазначити, про суттєве зростання частки іноземні цінні папери у обігу на вітчизняних фондових біржах. У порівнянні з серпнем вона зросла на 23%, бо 24 серпня НКЦПФР допустила до обігу 516 боргових цінних паперів, емітентами яких є країни G7. [7].

Наразі перед українським фондовим ринком стоять наступні проблеми [2]:

- слабка інтегрованість в загальну фінансову систему України, що прослідковується з низької інвестиційної активності резидентів та нерезидентів.

- низька капіталізація, що означає, що його обсяг занадто малий, щоб відігравати значну роль в національній економіці України.

- недостатня прозорість для широких кіл стейкхолдерів через низьку якість розкриття інформації та слабку розвиненість ЗМІ, які б спеціалізувалися на фондовому ринку.

- обмежений вибір інвестиційних інструментів, що є непривабливим для потенційних інвесторів.

- неостаточна відповідність вимогам європейського законодавства, що знижує рівень довіри стейкхолдерів та обмежує кількість потенційних інвесторів.

Є певні шляхи до покращення функціонування ринку цінних паперів та підвищення його ефективності [4]:

- оптимізація державного регулювання діяльності всіх учасників ринку.

- покращення доступу до інформації про фондовий ринок.

- використання новітніх інструментів та технологій для підвищення якості обслуговування суб'єктів фондового ринку.

- вдосконалення переліку прав та обов'язків учасників фондового ринку.

Отже, розвиток фондового ринку є важливою частиною економічного зростання. Наразі український ринок цінних паперів ще розвивається та стикається з певними проблемами. Для їх вирішення та подальшого розвитку фондовий ринок України поступово адаптуватиметься до європейського шляхом встановлення відповідних правових норм, оптимізації державного контролю, підвищення прозорості інформації та використання нових технологій, що згодом дасть змогу інтегруватися у світовий фондовий ринок.

Література

1. Бороденко Т. СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ. *Grail of Science*. 2023. № 24. С. 91–99. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.010>
2. Кушнеренко С. М. Інтеграція ринку цінних паперів України в міжнародний фондовий ринок як фактор розвитку української економіки. *Академічні візії*. 2022. № 8-9. С. 83–91. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6929823>
3. Підсумки торгів за вересень 2023 року. *Українська Біржа*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ux.ua/a11085/?nt=304>
4. Арич М. І., Дем'яненко І. В. СУЧАСНИЙ СТАН, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГІВЛІ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ В УКРАЇНІ. *Наукові праці НУХТ*. 2022. Т. 28, № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/41009/1/Arych.pdf>
5. Граждан О. Військові ОВДП купили понад 2000 українців та представників бізнесу. Обсяг угод перевищив 4 млрд грн. *Forbes*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forbes.ua/news/viyskovi-ovdp-kupilo-bilshe-2000-osib-zagalniy-obsyag-torgiv-perevishchiv-6-mlrd-grn-22032022-4932>.

6. Розміщено нові військові облігації. *ФОНДОВА БИРЖА ПФТС*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pfts.ua/analitika/7402-rozmishcheno-novi-viiskovi-oblihotsii>.
7. НКЦПФР готова допустити до обігу в Україні боргові цінні папери країн G7. *interfax-Україна*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/economic/931043.html>

Іванова Н.Ю.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доц., доцентка кафедри економічної теорії

ФОРМУВАННЯ КРЕАТОСФЕРИ УНІВЕРСИТЕТУ

Розвиток інформаційно-креативної економіки вимагає переходу до нової особистісної парадигми навчання, в рамках якої креативне мислення перетворюється на продуктивну здатність отримувати нові знання та створювати передові технології.

Вища освіта відіграє важливу роль у суспільстві і є ключовим фактором забезпечення сталого розвитку економіки країни завдяки розвитку людського капіталу і формуванню національної інноваційної системи. Більшість країн, у тому числі Україна, хотіли б підняти рівень своєї конкурентоспроможності і вважають, що ця мета може бути вирішена в тому випадку, якщо в країні будуть висококваліфіковані фахівці, які володіють знаннями наукових технологій, навичками управління, вміють орієнтуватися в ринковій економіці. що можливо за рахунок створення ефективної системи освіти, яка відповідає потребам світової ринкової економіки. Водночас, одними із суттєвих недоліків сучасної системи вищої освіти, є орієнтації на попит населення та залучення студентів, а не інтереси роботодавців, низький середній рівень підготовленості випускників у навчальних закладах країни, а також її слабкий вплив на розвиток творчого потенціалу майбутніх спеціалістів.

Подолати це можливо за умови підготовки ініціативних, творчо мислячих фахівців, які мають креативність, здатність до творчої професійної діяльності, конструктивного, нестандартного мислення та поведінки. [1].

Креативність у сфері освіти визначається двома способами: один навчає творчо, а інший навчає творчості [2,3]. У першому випадку особлива увага приділяється вивченню творчих підходів до навчання студентів (використання нових креативних методик навчання, розробка кейсів, творчих ігор, проведення практичних занять фахівцями, які мають досвід роботи у даній сфері, проведення практик на реальних підприємствах тощо), що дозволяє зробити навчання більш цікавим та ефективним. У другому випадку дослідження спрямовані на вивчення можливостей розвитку творчих здібностей учнів, вивчення факторів, що впливають на розвиток у них креативного мислення. При цьому в обох випадках оцінити рівень креативності як викладача, так і студента є складним завданням, на точність результатів якого впливає високий рівень суб'єктивізму [4].

Досвід викладання авторкою дисципліни «Креативне мислення» дозволяє стверджувати, що існує достатньо багато технік розвитку креативності і вправ, які можна використовувати практично в будь-якій дисципліні і які реально розвивають креативність мислення як викладача, так і студентів.

Так, до технік розвитку креативності можна віднести наступні:

- **ментальні карти.** Це дуже потужна і цікава техніка, яка дозволяє не лише систематизувати інформацію, але й структурувати її, виявляти взаємозв'язки і причини, а, також, генерувати креативні ідеї;
- **чому?** Ця техніка дозволяє визначити першопричини виникнення проблеми, події, ситуації тощо;
- **мозковий штурм.** Ключовим завданням цієї техніки є генерація креативних ідей, спрямованих на вихід з критичної ситуації, розв'язок конфлікту, вирішення проблеми;